Modern Ateizm: Niteliği, Temelleri, Alanları

Doç. Dr. Ali Şehbazî

Özet

Yeni ateizm, çağımızın ilk on yılında, çok satan bir dizi kitabın yayınlanması ve bazı dinci aşırılıkçıların terörist saldırılarıyla birlikte kamuoyunun gündemi giren akımın vasfıdır. Bu akımın kökleri her ne kadar geçmişte bulunabilecek olsa da prensip ve önermeleri de geçmişteki ateistlerin prensip ve önermeleriyse de oldukça hasmane bir yaklaşım benimseyerek dine ve dindarlara karşı yeni ve saldırgan bir akıma dönüştü. Sözcüleri ya da tabir caizse, bayraktarları Dawkins, Dennett, Harris ve Hitchens'dır. Bu ateistlerin bir kısmı daha önce büyük plan adı altında biyoloji gibi bilimleri, özellikle de evrim ve doğal seçilim teorisini popülerleştirme ve herkesin anlayacağı hale getirme işine girişmişti. Şimdi bundan, dinî inançlara saldırmada yararlanıyorlar. Eleştirilerinde, çıkarıma dayanmak veya müminlerin delil ve kanıtlarını eleştirmek yerine tarihsel olayları ve başta İslamcılar olmak üzere dinsel aşırılığın gruplarının davranış ve eylemlerini din ve Tanrıya inanç konusundaki değerlendirmelerine temel almaktadırlar. Yeni ateistler ayrıca kendi prensip ve dayanaklarını ispatlamaksızın onlara istinat ederek dinî inançların evrimsel şeyler olduğunu öne sürmektedir. Sonuçta da bu teoriyi esas alarak ve sırtını natüralist dünya görüşüne dayayarak inançlara deneysel ve doğal izah getirmektedir. Bu makalede, aralarında teist, teolojist ve ateistlerin de bulunduğu kişilerin onları tenkit eden görüşlerine odaklanarak, birincisi, natüralizmin, ateistlerin sözünü ettiği ve istinat ettiği gibi bilimsel bir teori olmadığını, aksine aslında bir tür dünya görüşü ve doğaötesiyle ilgili görüş olduğunu; ikincisi, ateistlerin bu mevzuda bariz bir hataya düştüğünü ve onun da natüralizmin çeşitli anlamlarını birbirine karıştırdığını; üçüncüsü, öne sürdükleri görüşün aksine bilim ve din arasına çelişki bulunmadığını, bilakis eğer bir çelişki varsa, Plantinga'nın ifadesiyle, natüralizm ve bilim arasında olduğunu gösterdik.

Anahtar kelimeler: Yeni ateizm, evrim teorisi, doğal seçilim, bilim ve din çelişkisi

1. Giriş

Din ve Tanrıya inanç daima din karşıtlığı ve inançsızlıkla karşı karşıya kalmıştır. Ama bir nokta var ki, kimi zaman din karşıtlığı ve Tanrıya inançla mücadele bahanesini bizzat dindar toplumun kendisi veya bazı dinî gruplar başkalarının eline verir. Bu da en tehlikeli din karşıtlığı çeşidine sebep olur. Yeni ateizm, günümüz dünyasında Tanrı inancına karşı mücadele için bahaneyi bazı dindarların davranışlarında bulan din karşıtı bir akımdır.

Peki, yeni ateizm nedir ve bu kavram ne zamandan itibaren yaygınlaşmıştır? Neden bu akıma yeni ateizm adı verilmektedir ve onun bilinen ateizmden farkı nedir? Bu akımın

sözcüleri veya bayraktarları kimlerdir? Hangi prensiplere ve varsayımlara dayanmaktadırlar? Bu ve benzeri sorular, onları ele almaya çalışacağımız bu makalenin eksen ve amacını oluşturmaktadır.

Yeni ateizm[1] yirmibirinci yüzyılın ilk on yılında aşırı din karşıtlığı akımının vasfı olarak ortaya atılmış, kitle iletişim araçları vasıtasıyla hızla dolaşıma girmiş, yerleşik vasıf ve kavrama dönüşmüş bir ifadedir. Bu kavramın geriye doğru bir geçmişi yoktur. Özellikle 2006'nın Yaz ve Sonbahar döneminde yeni ateizmin dört bayraktarı tarafından dört kitap yayınlanmasının, sonra da bunların üçünün biraraya gelmesi, ama özellikle Publisher Weekly, Newsweek, Der Spiegel ve özellikle Wired gibi dergilerde gündeme gelmesinin ardından ortaya çıkıp yaygınlaştı.

Günümüzde din ve dinî inançlara karşı şahit olduğumuz şey bir tür saldırı dalgasıdır. Adeta dine ve dinî inançlara hamle yapmak için fırsat bekleyen yazarların yarattığı bir dalga. Tabii ki bu uygun fırsatı bazı aşırılıkçı dinî grupların sağladığı da doğrudur. Öyle oldu ki, saldırı akımı, son derece nezaketsiz biçimde din ve dindarlara karşı heybelerinde ne varsa kullandı. İhtiyaç anında zorlayıcı güçle dinin ve müminlerin ödevini belirleyecek iktidar arzusu da taşıyor. Bu akımın bayraktarları tevhidî dinler ve dinî inançlar hakkında yalnızca şüpheci ve kötümser değiller. Bilakis onlardan nefret duyuyor ve tiksintilerini ilan ediyorlar. Belki de bu ateistleri geçmiştekilerden ayırt eden açıklamalardan biri de tevhidî dinlere duydukları bu nefret ve öfke olabilir. Onlar açısından Tanrıya inanç sadece makul olmayan bir şey değil. Aynı zamanda tehlikeli ve kötü. (Reitan 2009, 3).

2. Yeni Ateizm Nedir?

Yeni ateizm aslında dışarıdan konulmuş bir isimdir. Ne bu akımın aktörleri ona bu adı verdi, ne de dini ve dinî inançları tenkitte dine karşı yeni bir eleştiri tarzı geliştirdiklerini iddia ettiler. Camiadaki yaygın söylem bu adı ona verdi ve akımın bireyleri de bunu kabul etti. Bu ateistler genel olarak kendilerini "dinsiz", "inançsız", "kafir", "ateist", "Tanrısız", "teizm düşmanı", "din tenkitçisi" ve benzeri isimlerle anıyor. (Zenk 2013, 256).

Bu kavram, söylediğimiz gibi, aslında 2006'nın Yaz-Sonbahar döneminde bu akımın üç isminin, yani Dawkins, Denett ve Harris'in biraraya gelmesinin ardından çeşitli yayınlardaki yazarlar tarafından kullanılmaya başladı ve yaygınlaştı.

Özetle, el-Kaide'nin terörist eylemleri sonrasında Batıda dinci aşırılığa karşı öfke ve nefret dalgası yükselmişti ve bu da bir kısım küresel güçlerin Ortadoğu bölgesi askeri saldırıya girişmesine bahane oluşturdu. Ama macera burada sona ermedi. Başka bir dalga, bahsettiğimiz gibi, adeta uygun fırsatı kolluyordu ve faaliyetine başlayıp tüm gücünü dine ve dinî inançlara karşı seferber etti. Bu, yeni ateizm olarak bilinen dalgadır. Yeni ateizm hareketinin gerçekte öncü ve bayraktar olan en önemli simaları Richard Dawkins, Daniel Dennett, Sam Harris ve Christopher Hitchens'dır. (15 Aralık 2011'de 62 yaşında hayatını kaybetti).

[1] New Atheism

Böylelikle dini tehlikeli ve akılsızca bulanlar faaliyete girişmiş oldu. Mesela Dawkins İkiz Kuleler'e saldırıdan dört gün sonra Guardian gazetesinde "Dünyayı dinlerle, özellikle de İbrahimî olanlarla doldurmak, sokaklara silah yığmak gibidir. Bir gün kullanılmasına şaşırmamak gerek." (Dawkins 2001).

Aslında "yeni din karşıtları" olarak isimlendirilmeleri daha doğru olan bu ateistler, dünyadaki felaketler ve mutsuzlukların çoğunu dinle ilişkilendiriyor. Mesela Haçlı savaşları, büyücü katliamları, din savaşları, eşitsizlik, terörizm ve başka pek çok şeyi. Dini ve dinî inançları akılsızca bulurken muhaliflerine kanıt ve dayanak göstermekle hiç ilgili değiller. Aksine alay ve hatta bariz nefret üslubuyla karşılık veriyorlar. Plantinga gibi eleştirmenler onları düşünce bakımından Bertrand Russel, John Mackie gibi eski ateistlerden, hatta Thomas Nagel, Michael Tooley, William Rowe gibi çağdaş ateistlerden oldukça düşük seviyede buluyor. Onları Tanrı ve din bahsinde çağdaş tartışmalardaki kara leke olarak zikrediyor. (Plantinga 2011, x-xi).

2.1. Yeni Ateizm

Yeni ateizmi yeni yapanın ne olduğu konusunda yeni ateizmin bu dört isminin yazdıklarına ve eserlerine bakarak birkaç özelliği tespit etmek mümkündür. Genel olarak bu özellikler bu akımı ateizmin daha eski şekillerinden ayırt etmektedir.

Birincisi, dine ve müminlere cesurca saldırmaları ve Tanrıya inancın tehlikeli olduğu konusunda kamuoyunu uyarmayı misyon edinmiş olmalarıdır. Buna göre Kitab-ı Mukaddes'in Tanrısını reddetmekte, ona inanmayı da savunulamaz ve zararlı bir inanç görmektedirler.

İkincisi, yeni ateistler Hıristiyanlığı eksene alarak İsa Mesih'i alenen red etmektedir. Onlar Ahd-i Atik'in kin güden ve intikamcı bir yaratıcı Tanrıyı tanıttığına inanmaktadır. Bu Tanrı yarattıklarının çoğunu öldürmüştür. Ahd-i Cedid de, mesela Vahiy Kitabı, İsa'yı oldukça kindar ve intkam peşinde biri olarak tanıtmaktadır. Onların görüşüne göre hem Ahd-i Atik'in Tanrısı ve hem de İsa Mesih ebedi cehennem vadetmektedir. Özellikle İsa Mesih halkı kendinden olanlar ve kendinden olmayanlar şeklinde ikiye bölmektedir. Bu oldukça tehlikelidir ve sürekli dinsel ve mezhebsel çatışmayı körüklemektedir.

Üçüncüsü, yeni ateizm belirgin biçimde bilime ve bilimsel görüşe dayanmaktadır. Dört isim de bilimi bağlayıcı bulmakta, hatta bilime itikat etmekte ve nihai hakemin bilim olması gerektiğine inanmaktadır. Onlara göre her şeyi bilimin ışığında açıklayıp izah etmek gerekir. Natüralist ve materyalist dünya görüşüne bağlılıkları mutlaktır ve sorgusuz sualsizdir.

Dördüncüsü, dinî inançların dengeli ve özgür şekillerine bile hoşgörüsüz ve acımasızdırlar. Seleflerinin aksine, zamanın durum ve hallerine uyum içinde olma kabiliyetine sahip bu grup dinî inançlara ve bu kategorideki ölçülü müminlere dahi meydan vermeye isteksizdirler. Bu yüzden yeni ateizmin, eski şeklinden ayırt edici farkının, hoşgörü ve ifade özgürlüğüne şiddetle saldırmaları olduğu söylenebilir. Tabii ki burada kastettikleri, ifade özgürlüğü eğer dinî ifade özgürlüğünü de kapsar ve türlü türlü inanç sistemlerini meşru görmeye varırsa çok tehlikelidir.

Beşincisi, yeni ateistler, özellikle de Dawkins, ebeveynin dinî öğretiler çocukların zihnine yerleştirmeye hakkı olmadığı öne sürmektedir. Çünkü ona göre bu iş çocukları istismar hükmündedir ve kınanmalıdır. Çocukları ebeveyninden bağımsız kimlikler olarak gördüklerinden fikrî büluğdan önce çocuklara dinî inançların öğretilmesini onları istismarla aynı şey saymaktadırlar.

Altıncısı, yeni ateistler insanın özgürlüğüne özen gösterilecekse dini ortadan kaldırmak gerektiğine inanmaktadır. İnsanın özgürlüğünün dinin veya kilisenin referans görülmesine aykırı olduğunu kabul etmektedirler. (Mohler 2008, 142-143; Pigliucci 2013, 63).

Böylelikle yeni ateizm akımı kitle iletişim araçlarında geniş yankı buldu. Matbuat ve medyada yeni ateizm hakkında yazılanlara bakıldığında yazar ve gazetecilerin yeni ateizmi birkaç genel başlık altında ele aldığını görüyoruz:

Birinci başlık: Dine bilimsel ve natüralist eleştiri olarak yeni ateizm. Bu sebeple yeni ateizm dine ve dinî inançlara bilimsel veya biyolojik ya da Darwinist eleştiri kabul edilmektedir. İkinci başlık: Bir tür ideoloji veya din olarak yeni ateizm. Yeni ateizmi inceleme ve tenkitte dikkat çekici konulardan biri, çoğu kişinin onu analiz ederken dinî ruh halinden çıkarılmış metafor ve tabirlerden yararlanmasıdır. Mesela "dinsizlerin kilisesi", "nübüvvete peygamberce hamle", "ateizmin vaazı", "ateizmin büyük kâhini Dawkins", "ateizmin haçlı savaşı", "ateizmin dinsel tebliği", "ateizmin evanjelik tipi", "dinsiz rasüller" ve benzeri ifadelerin kullanılması bu yayınlarda aşina olunan benzetmelerdir. Üçüncü başlık: Dine karşı agresif, çatışmacı ve tehditkâr yeni ateistler. (Zenk 2013, 252-3).

Kimileri de yeni ateizmin yaklaşımlarında "bilim" öğesi üzerinde dururken bu akımdaki iki ana özelliğe değinmekte ve bunları, yeni ateistleri diğer ateistlerden ayıran özelliklerden kabul etmektedir. Biri harici özellik, diğeri de dahili ve zâta ilişkin özelliktir. Harici özellik bu akımın popüler olması ve yazarları ile onların eserleridir. Dahili özellik ise yeni ateizmin dine ve dinî inançlara yaklaşımında felsefeye değil bilime dayanması ve bilimsel metodu temel almasıdır. (Pigliucci 2013).

3. Prensipler ve Varsayımlar

3.1. Natüralizm

Yeni ateizmin en temel dayanağının aynı zamanda dünya görüşü de olan natüralizm olduğunu kabul edersek beyhude laf sarfetmemiş oluruz. Var olan her şeyin tabiat olduğuna ve bu tabiat dışında bir şey bulunmadığına inanç, diğer bir ifadeyle tabiat ve doğal güçler dışında gerçeklik olmadığına inanma natüralizmin inancıdır. Metafizik bir öğreti olan natüralizm sonunda neyin gerçek ve neyin gerçek dışı olduğunu beyan ediyor aslında. En sonunda gerçek olan şey, madde ve enerjinin en küçük yapılarını ve bu yapıların davranışına hâkim yasaları içeren tabiattır. Esas itibariyle var olan her şey tabiatın kendisidir. Başka bir ifadeyle, tabiat, kendisinin ötesinde bir şeyden etkilenmeyen maddi sebep sonuçlardan oluşmuş kapalı bir sistemdir. Bu durumda "doğa ötesi"nden veya "doğa üstü"nden bahsetmek hayali bir sözdür ve hayali şeylere inanmak da hurafe inançtır. (Austin 2013, 337-8).

Özetle natüralizmin ateistlerin ortak dünya görüşü olarak en önemli iddiaları şudur: 1) Aralarında insanın ve onun kültürel ürünlerinin de bulunduğu tabiattan başka bir şey mevcut değildir; ne Tanrı, ne nefis, ne ruh, ne de ölümden sonra hayat. 2) Tabiat kendiliğinden vardır ve Tanrının yarattığı bir şey değildir. 3) Evrenin hiçbir hedefi ve gayesi yoktur. Üzerinde yaşayan insanın hedefli bir hayatı olsa da. 4) Tanrı olmadığına göre tüm açıklamalar ve sebepler mutlak olarak doğaldır ve yalnızca bilim yoluyla anlaşılabilir. 5) Aralarında insanın akıl ve davranışının da bulunduğu canlı varlıkların bütün özellikleri sonuç itibariyle doğal şeyler olarak açıklanabilir. Günümüzde bu konu genelde bilimsel çerçevede ve Darwinist evrimle mümkündür. (Haught 2008, xiv).

Natüralizm genel olarak ontolojik, metodolojik ve epistemolojik natüralizme ayrılabilir. Burada sözünü ettiğimiz, ontolojk veya felsefi ya da doğa ötesi natüralizmdir. Fakat yeni ateistler ve tabii ki maddecilerin geneli net bir izah yapmaksızın kurnazca bir geçiştirmeyle ontolojik veya metafizik natüralizmi metodolojik natüralizmden çıkarmakta ve bu ikisi arasında bağıntı kurmaktadır. (Bu üç kavramın her birinin ayrıntılı açıklaması ve izahı, ama aynı zamanda onları birbirinden ayırmanın zarureti, onları karıştırmanın sonuçları ve bilerek karıştırmaya dayalı polemikler için bkz: Peterson 2010, 165; Ruse 2008, 11-12; Galparsoro and Cordero 2013, 1).

Fakat bu bilimsel metot vasıtasıyla yapılan bilimsel izahların kendisinin maddi dünya ile sınırlı olduğunu bilmek gerekir. Bu nedenle bilimsel teorilerin doğa ötesi âlem hakkında sözünün olmaması doğaldır. (Clark 2014, 43). Şu halde tabiat ötesi açıklamaların bilimde yeri olmadığı söylendiğinde bunun gereği, ontolojik natüralizmin teyit edildiği değildir. Çünkü metodolojik natüralizm aslında Tanrının varlığı ya da yokluğuna ilişkin meselede tarafsız ve kısırdır.

Aynı şekilde natüralizm ve materyalizm gibi teorilerin asla kanıtlanamayacağı da açıktır. Gerçekte bu teoriler ispatlanamaz, çünkü madde dışı bir gerçekliğin mevcut olmadığına kanıt gösterebilmesi muhaldir. Sonuç itibariyle bu kişiler natüralizm ve maddeciliğin bilimsel çıkarımlar olmadığına inanmaktadır. Bilakis bilimsel girizgâh sayılabilirler. Bunlar tabiatta keşfedilmiş şeyler değildir. Aksine tabiata dayatılmışlardır. İşin doğrusu, özetlememiz gerekirse, natüralizm ve maddecilik, inanç rüknü olarak anılabilecek iki teoridir. (D'souza 2007, 102).

Duyarlı okuyucu, bir kimse eğer natüralizmi bağlayıcı buluyorsa onun ardından hadiseleri açıklamak için başka hangi teorileri çalışmasına temel alması gerektiğini anlayacaktır. Bu teorilerden biri de evrim ve doğal seçilimdir.

3.2. Evrim ve Doğal Seçilim

Evrim ve doğal seçilimden söz açıldığında konuyu önce üç mesele ekseninde düzenlemeliyiz: 1) Evrim teorisi türlerin menşei, insanın kökeni ve türlerin yapısı ve değişimi hakkında gerçekçi hangi iddiaları içermektedir. 2) Bu teorinin bilimsel ve gerçekçi iddialarını teyit etmek üzere hangi delil ve dayanaklar gösterilmektedir. Bu delil ve dayanaklar ne ölçüde güvenilirdir. 3) Bu teorinin gerçekçi iddiaları din, ahlak ve

felsefe gibi alanlardaki diğer önemli mevzular için hangi gerekler ve sonuçları doğurmaktadır. Bu üç meseleyi birbirinden ayırmak büyük önem taşımaktadır. İlk iki konuyu ele almak evrimci biyologların yükümlülüğündedir. Ama üçüncü mesele ilk iki konudan bağımsızdır ve ona cevap vermek felsefeciler ve ilahiyatçıların işidir. Bu iki grubu birbirinden ayırmak zorunludur. Çünkü tarihsel bakımdan bazen filozoflar ve ilahiyatçıların bu bahiste uzmanlıkları olmayan meselelere girdiğini, keza biyologların da en küçük bir uzmanlıkları bulunmayan din ve felsefe alanlarında birtakım görüşler ortaya attıklarını gördük. Her iki taife de genel muhatapla karşılaştıklarında mecburen kendini savunma pozisyonu alıp kendi görüşlerinin lehine ve karşı tarafın aleyhine olan delilleri sıralamaktadır. Bu da sadece sorunun belirsizliğini ve karmaşasını arttırmaktadır. (Sweetman 2010, 82).

Evrim teorisinin yapısal bileşenlerinden biri doğal seçilimdir. Onu evrimci biyolojinin kavramsal çerçevesinde görmek mümkündür. Aynı zamanda, onun vasıtasıyla hem canlı varlıkların nasıl değişim geçirdiğinin izah edildiği, hem de evrim teorisinin meşrulaştırıldığı bir mekanizmadır. Bu teorinin eksenindeki net iddia şudur: 1) Eğer bir türün bireyleri arasında kalıtımsal özelliklerde değişim yaşanıyorsa, 2) bu özelliklerden bazıları diğer özelliklerden daha fazla hayatta kalmaya ve üremeye yardımcı oluyorsa, bu durumda 3) aynı özelliklere sahip bireylerin sayısı ne kadar fazla olursa o türün nüfusu da o kadar fazla olacaktır. Sonuçta da madem ki çevresel şartlar olağanüstü değişimlere yolaçmıyor, kalıtımsal özelliklerin toplamı süregiden nesiller boyunca tedricen değişim geçirecek demektir. Bu nedenle türün çevreye uyumu doğal seçilimin rolünü temel ve hayati bir rol yapmaktadır. (Brinthaupt 2008, 440).

3.2.1. Eleştirel Duraksama

Natüralizm günümüzde bir dindir, diğer bir deyişle bir tür dine dönüşmüştür. Yani aslında dinin en önemli işlevlerinden birini üstlenmiştir. Natüralizm, takipçileri için bir çeşit dünya görüşü sunmaktadır. Bize evrenin ne olduğu, dünyada önemli ve derin durumların mahiyeti, âlemdeki yerimiz, bizim diğer varlıklarla ilişki ve bağımızın niteliği, ölümün ve ölmekten beklentimizin ne olduğu hakkında ve bu benzeri pek çok şeye dair söz söylemektedir. Yine natüralizm, bir dinin epistemik veya ideolojik işlevini yerine getirmektedir. (Plantinga 2010, 324).

İnançsız biri olan, kendi itirafıyla uluhiyet hissinden yoksun ve sonuçta da ne tabiatta ilahî hedefin ne de aşkın ve doğa âleminden üstün bir varlık bulmanın peşine düşen Thomas Nagel, günümüzdeki düşünürlerin bilime inancı ve natüralist inançlarını tenkit ederken şöyle demektedir:

Doğa bilimleri, bizim gibi canlı varlıkları nesnel mekân ve zaman düzenine sahip parçalar olarak vasıflandırabilir. Ama bu bilimler bu canlı varlıkların zihinsel tecrübelerini betimleyemez. Bu dünyanın nasıl olup da spesifik ve farklı bakışaçılarına göre görünür hale geldiğini anlatamaz. Tecrübenin ortaya çıkmasına neden olan nörolojik fizyoloji süreçlerinin fiziksel betimlemesini yapabilir. Ama böyle bir tavsif ne kadar ileri seviyede olursa

olsun bu tecrübenin zihinsel mahiyetini -o tecrübenin öznesinin bakışaçısından durumların nasıl olduğunu- bir kenara bırakacaktır. Böyle olunca da o olmaksızın bilinçli deneyim asla mevcut olamayacaktır. (Nagel 1392 [2013], 18).

Nagel bu doğrultuda evrenin nasıl anlaşılabilir hale geleceği sorusunu ele alırken doğa bilimlerinin kısıtlılığını vurgular ve bilimi her şeyin kriteri görüp evreni ve varlıkları anlaşılır kılmanın tek yolu sayan doğaya inançlı indirgemecilerin aksine der ki, hakkında hiçbir şey bilmediğimiz çok sayıda hal var. Tabii ki elimizde anlayışımızı geliştirebileceğimiz hayli fırsatlar da var. Fakat bilimsel doğacılar bu gelişimin mahiyetini bildiğini iddia ediyor. Onların tahminine göre doğanın düzeninin anlaşılabilir olduğu bir yana, hatta anlaşılabilir olmasının da bir tek şekli vardır. O da her şeyin meydana geldiği en basit öğelere hâkim fizik yasaların en basit ve en tek parça halinde bulunabilir. Bu, bilimsel iyimserliğin maksadı olan her şeyin teorisidir. İndirgemeci doğacıların bütün gayreti ve planı, bu telakkinin kâmil olduğunu savunmak ve bunun yerini alacak başka şeyleri ve seçenekleri reddetmektir. (Nagel 2012, 20).

Bu konuda başka bir pozisyona da değinmek mümkündür: Fiziksel yasalar değil, zihin, fiziğin genel ve yapısal kanunlarını izahın da arasında bulunduğu her şeyin izahından yapısal bir düzey elde edebilir. Bu görüş, zihni fizik yasalarının sonucu sayan maddeci izahı tersine çevirmenin en aşikâr ve en basit yöntemi olarak doğa âleminin varlık ve özelliğini açıklama bakımından genellikle Tanrıya inanç kabul edilmektedir. Teizm, maddeci izahın aksine, fizik yasalarını zihnin sonucu görmektedir. Nagel'ın görüşüne göre doğacı ve indirgemeci tasvirin evrenden anladığındaki yetersizlik gerçek bir başarısızlıktır. Deneysel bilimin bugünkü şekliyle anlamaya yardımcı olamadığı çok şey vardır. Bu, doğa bilimlerindeki kısıtlılık ve öze has karakterdir. (Nagel 2012, 21-2).

Günümüzde Tanrıya inananların birçoğu natüralizmin anlamlarını ayırt etme üzerinde durarak başta evrim teorisi ve onun mekanizmaları olmak üzere bilimsel teoriler arasında çelişki ve çatışma bulunmadığına inanmaktadır. Aksine, onların inancına göre, mesela Darwin'in teorisi Allah'ın yaratma kudretine ilişkin görüşümüzü daha da derinleştirmiştir. Çünkü bir yaratıcının evreni yarattığı ve o evrenin de kendi zengin kökeni ve primitif kabiliyetinden yeni varlık türlerinin ortaya çıkmasını sağladığı telakkisi, "tasarım"ın doğrudan dünyadaki parçacıklara ve üzerinde yaşayan varlıklara müdahil olduğu telakkisinden kesinlikle daha etkili ve makuldür. Onların görüşüne göre ilahiyat Darwin'in teorisinden önce Tanrının evrenin ilk sebebi olarak ikincil ve doğal sebepler aracılığıyla yaratmaya koyulduğu üzerinde durmuştu. Sözkonusu ikincil sebepler ya da araç ve vasıta sebepler, günümüzde yeni Darwinistlerin "doğal seçilim" adını verdiği şeydir. Bu nedenledir ki mesela insanın doğal sebepler aracılığıyla yaratılışı, varlıkları evrim süreci yoluyla meydana getirme gücüne yeterince sahip Tanrının evrenin yaratılmasındaki yaratıcılık rolünü hiçbir şekilde reddetmez veya zaafa uğratmaz. (Haught 2012, 296).

Hulasa, ilahî faaliyet ve müdahale reddedildiği takdirde öyle anlaşılıyor ki bu kabil meselelere ikna edici cevap verilemez. Mesela insan ve ortaya çıkışı örneğine bakılırsa, irade gücü ve tercih ya da fiillerde şahsi sorumluluk gibi özellikler hangi noktada ortaya çıkmıştır? Yahut nefis veya ruh ve benzeri fenomen nasıl açıklanabilir? Organlar

ile doğal ve insan dışındaki seçilimin bileşiminin insanın irade özgürlüğü, kaderini tayin, bilinç, ahlakî ciddiyet ve dinî arzular adı verilen vasfı kazanmasıyla sonuçlandığı nasıl izah edilebilir?

Everitt ve Plantinga natüralizmi eleştirmek istediklerinde tenkidin başında insanın kuvvetlerini ve kabiliyetlerini yerleştirmektedir. İnsanların bunlarla donandığına dikkat çekerek natüralizmin dayandığı materyalist izah ve delilleri reddetmektedir. Hepimiz duyu, hafıza gücü gibi epistemik kuvvetler, çıkarım kuvveti gibi yetenek ve güçlere sahibiz. Bunların yardımıyla malumat ve verileri elde edebilir, biriktirebilir ve elden geçirebiliriz. Hepimiz bu kuvvet ve yeteneklere güvenmekteyiz. Yani bunlar eğer doğru çalışırsa hakikatleri veya muhtemel hakikatleri bize gösterebileceğine ya da en azından bizi hakikatlere yakınlaştırabileceğine inanmaktayız. Aslında bu kuvvet ve kabiliyetler hata etse bile yüzünün hakikate dönük olduğunu söylemek gerekir.

Şimdi soru şudur: Bu kuvvetler ve yeteneklerin kökeni ve kaynağı nedir? Ne vuku buldu ki insanlar böyle epistemik ve hakikati arayan kuvvetlere sahip oldu? Doğacı düşünceye, özellikle de natüralizmin en bariz okuması Neo-Darwinizm'e uygun olan, bu durumun açıklamasını bütünüyle doğal süreçler alanında bulması gerektiğidir. (Everitt 2004, 179). Ama Neo-Darwinist natüralizm insanın epistemik güçlerinin ortaya çıkışına nasıl bir cevap vermektedir? Verilen net cevap özetle şudur ki, epistemik kuvvetlerimiz, başta doğal seçilimin kör süreci olmak üzere "kör" süreçlerin işlevi yoluyla ortaya çıkmıştır.

Ama Plantinga bu benzeri natüralist izahları tenkit etmekte ve şöyle demektedir: Epistemik kuvvetlerimize ve onların verilerine güvenmekteyiz ve gerçek âlemde de güvenimiz cevap vermektedir. Bu da gösteriyor ki, bu güçlere ve fonksiyonlarına güvenme, natüralizme inançla bağdaşmamaktadır. Öte yandan, Tanrıyı iyimser ve mutlak kâdir kabul ettiğimizden onun bizi kendi suretinde yarattığına ve bu özellikli yaratılışın da bu kuvvetlerin evrim sürecinde hem güvenilir hem de maksada uygun biçimde ortaya çıkmasını sağladığına inanmaktayız. (Everitt 2004, 180).

Öyleyse Tanrı bizi hem kendi suretinde yaratmıştır hem de bizi ve evreni, kendimiz ve evren hakkında pek çok şeyi bilmeye güç yetirecek şekilde yaratmıştır. Eğer böyleyse denebilir ki Tanrı bizi ve evreni, epistemik kuvvetlerimiz ve evren arasında bir tür uyum ve ahenk olacak biçimde yaratmıştır. Bir şeyin bilgisi bizim gerçek dünya hakkında öğrenme yöntemlerimizi geliştirip genişletmekten başka bir şey olmadığından, elde edilen, epistemik kuvvetlerimizin gerçeklikle ahenk ve uyum içindeki ürünüdür. (Plantinga 2011, 266-70).

Plantinga, Daniel Dennett ile yaptığı bir münazarada bunu söylemekte ve onun üzerinde durmaktaydı. Orada bilim-din çatışması adı verilen şeyin aslında bu ikisinin çelişkisi değil, aksine natüralizm ile bilimin veya bilimsel teorilerin en önemlilerinden evrim teorisinin çatışması olduğunu göstermek istemektedir.

Hulasa yeni ateistler natüralist doğaları gereği sadece bilim penceresinden ve bilim tezgahında üretilen şeye bakmakta ve bunun dışındakileri reddetmektedir. Bu konuda bilinç ve özgür irade meselesine değinilebilir. Onlar bir yandan beynin nöron olayları ile zihinsel olaylar arasındaki bağıntıyı gözlemlerken beyin ve zihnin aynı şey olduğuna hükmederler.

Diğer yandan insanı, tüm düşünce ve davranışlarını belirleyen genler bütünü olarak görmektedirler. Beyin hakkında ve beyin hücrelerinin davranışı konusunda bariz polemikle meşgul oldukları ortadadır. Bu da bağıntı ve simetriyi bu aynılığın muadili görmeleridir. Yani nedenselliği beyinden ve beynin olaylarından bilince doğru kabul etmektedirler, tersine değil. Beyindeki her bir olaya nâzır olanın zihinsel bir olayı müşahede edebildiği doğrudur. Ama acaba aynı zamanda nedensellik yönünü de bilinç ve zihin tarafından, beyin hücreleri ve onların davranışına doğru resmetmek mümkün müdür? Fakat insan ve genleri konusunda, öncelikle genin çevreyle etkileşim halinde olduğu, çevrenin de maddi ve manevi çevreden oluştuğu konusundan açıkça habersizdirler. İkincisi, beden ve beynimizden istifade şeklimizi belirleyen olmadıklarını söylememiz gerekir. Genlerin insanla ilişkisi, piyano tuşlarının sanatçı ile ilişkisi gibidir. (Hick 2006, 103, 199).

3.3. Bilim-Din Çatışması

Belirttiğimiz gibi bilim-din çatışması natüralizme ve onun ardından da bilime inanmaya dayanmaktadır. Bilime inanç da her üç anlamıyla natüralizmin doğrudan sonucudur. Bilimsel natüralizmin epistemolojik ruhunu oluşturan bilime inanç veya bilimin asıl kabul edilmesi, modern dönemde egemen yöntem olan deneysel metodun evren bahsinde idrak ve anlayışımıza yeterli geleceğini ve başka bir şeye ihtiyacımız kalmayacağını savunmaktadır. Bundan dolayı bilimin asıl olduğunu varsayanlar günümüzde tabiat ve insan babında bilimsel aşkın metodu tüm dinî görüşlerin yerine geçirmiştir. (Haught 2006, 4-5).

Hulasa yeni ateistler çatışmayı bilim-din ilişkisinde farzetmekte ve bunu kesin görmektedir. Tabii ki bu öngörünün ateistlerin dünya görüşünün, yani natüralizmin veya ona dayanmanın neticesi olduğu ortadadır. Yeni ateistler, bu natüralist dünya görüşüne odaklanarak dini ve dinî inançları da doğal sonuçlar görmektedir. Kurnazca dini önce doğal fenomene dönüştürdükleri yer burasıdır. Onların varsayımına göre doğal, sosyal ve beyinsel kökeni vardır ve bu nedenle doğa bilimlerinin kriterleriyle ölçülüp değerlendirilmelidir. Bu durumda onu bilimin karşısına yerleştirebilecek ve sonraki aşamada da işini tamamen bitirebileceklerdir.

Bu planı uygulayabilmek için dine tanım ve izahlar getirmek zorundadırlar. Böylece her şeyden önce din bu çerçevede anılacak, ikincisi de sahte pehlivan demagojisiyle onu kündeye getirmiş olacaklardır. Mesela Dawkins din konusunda der ki: “Defalarca söylediğim gibi, dinin en kötü etkilerinden biri, bize cehaletle yetinmenin ve onu anlamamanın bir erdem olduğunu öğretmesidir.” (Dawkins 2007, 152). Başka bir yerde de şöyle der:

Halkın geneli AIDS ve Deli Dana virüsü ve başka birçok hastalığın insanlığı tehlikeye soktuğu birtakım tehditlerden bahseder. Ama sanırım imanın dünyanın önemli ve ciddi kötülüklerinden biri olduğu çıkarımında bulunmak da mümkündür. Ebola ile kıyaslanabilir, hatta ondan çok daha çetin olabilir. İman, delil ve dayanağı olmayan bir inanç olduğu için her dinin temel rezilliğidir. Kuzey İrlanda ve Ortadoğu’daki hadiselere baktığımızda zihinsel bir virüs olan iman virüsünün yayılma tehlikesini kavrayabiliyoruz.

Daha sonra dinî inancı rezillik ve kötülük olarak bilimin karşısına koyar ve der ki:

Bilim dinin erdemlerini içermekle birlikte onun rezilliklerini taşımaz. Bilim araştırılabilir delil ve tanıklıklara dayanır. Dinî inanç ise delil ve tanıklıktan yoksun olmak bir yana, delil ve tanıktan mahrum olmayı bir tür iftihar bile sayar. (Dawkins 2008, 420).

Dawkins, ne burada ne de başka bir yerde, birincisi, dinî inancın neden virüs ve hastalık olduğuna; ikincisi, neden bilimle veya deneysel bilgiyle karşı karşıya bulunduğuna hiçbir delil göstermez. Tarihe, dinin bilimsel bilgiye hizmetine ve insanlığın bilimsel anlayışlardan ve bilim insanlarından yediği ağır darbelere gözünü kapatmıştır. Öte yandan bilim tarihi, birçok teorinin değişime uğradığını ve bilim insanlarının, bugün inandıkları şeyin gelecekte geçersiz hale geleceğini bildiklerini, ama bunun hangi teori olacağını bilmediklerini göstermektedir. Fakat diğer taraftan da doğa bilimlerinin hedefi, gözlem konusu olan fenomenler için en iyi halde en iyi açıklamayı getirebilmektir. Ama bu işte, galiba onların özüyle ilgili olduğu söylenebilecek birtakım kısıtlamalarla karşı karşıyadırlar. Fakat bilim insanları bu izahlara güvenmekten kaçamaz. (McGrath 2004, 95).

Dawkins, bilimin kendi teorilerini kesin biçimde ispatladığını iddia etmektedir. Ama bilim tarihi başka bir şeyi gösteriyor. Einstein, Newton, Darwin ve diğerleri gibi bilim insanlarının çabalarına ve elde ettiklerine bakıldığında bir şey onun hakikat ve doğru olduğunu teyit etmeksizin de bir teoriye güvenilebileceğini söylemek zorundayız. Yani bir teori o kadar açıklayıcı ve makul görünebilir ki güvenimizi kazanabilir. Velev ki öngörüleri ve vaatleri gelecekte olsun. Bu tabii ki doğa bilimlerinin önündeki sorunlardan biridir. Bilim insanlarının teorilere ispatlandıklarında inanacaklarını beklememek gerekir. Bilakis o teorilere, gözlem konusu fenomen için en iyi izahı getirdiğinden dolayı inandığını söyleyebiliriz. Öyleyse aslında denebilir ki, doğa bilimlerinde inanç ve güven unsuru daima vardır ve bundan habersiz olmamak lazımdır. (McGrath 2004, 97).

Plantinga, belirttiğimiz gibi, bilim-din çatışması meselesine tepki göstermektedir. O, cesur teorisinde, çoğu kişinin bilim ve din arasında gündeme getirdiği çatışmayı başka bir şekilde ele almaktadır. Şöyle ki, bu kavganın iki tarafı bilim ve din değil, aksine bir tür bilimsel dünya görüşü ve evrimdir. Bu konuda, evrimin çağdaş düşüncede sözkonusu edildiği şekliyle tevhidî Tanrı inancıyla uyum ve ahengini belirtirken tabir caizse topu bilim çevresinin, evrimcilerin ve natüralistlerin sahasına atmaktadır.

Bu çerçevede işinin başlangıç noktası olarak iddiasını birkaç maddede açıklıkla ortaya koyar. Bu iddia aslında teorisinin gelecekteki mecrasını net biçimde gösterecektir. İddiasının genel hatları şöyledir: 1) Çağdaş evrim teorisi tevhidî teizmin inançlarıyla uyumsuz değildir. 2) Başta evrime dayalı teoriler ve diğer din karşıtı önermeler olmak üzere tevhidî Tanrı inancı aleyhine ortaya atılan temel çıkarımlar başarısız yaklaşımlardır. 3) Hatta yaygın bilim, ister evrimci ister evrim karşıtı, tevhidî inançlarla uyumsuz olsaydı bile bu uyumsuzluktan tevhidî inançların makul olmadığı veya haksız olduğu ya da her halükarda kusur taşıdığı sonucu çıkmazdı. Nihayet 4) Natüralizm, yani tevhidî dinlerin Tanrısı gibi varlıkların veya benzerlerinin mevcut olmadığını savunan görüş, doğacı dünya görüşünün asli bileşeni ve sütunudur. Bu da, dinin en önemli rollerinden bazılarını oynadığı anlamında bu dünya görüşünü dinin benzeri kabul etmeyi mümkün kılar. (Dennett ve Plantinga 2011, 2-3).

Plantinga evrim sürecini Tanrının planladığı ve yönetip yönlendirdiği konusunu vurgulamaktadır. Bu yüzden evrim teorisine inanarak bile bu dinî inançta aynı şekilde ısrar edilebilir. Eğer başa dönersek yine de Tanrı aynı şekilde varlıkları ve özel türleri yaratmayı planlayıp yönetmektedir. Bir kimse tesadüf öğesi üzerinde dursa da denebilir ki, hiç kimse tesadüfi olmanın sebepsiz olma anlamına geldiğini söylememiştir. Canlı varlıklardaki mutasyonların tesadüfi olması ne canlı varlığın kendisinin uyum mutasyonlarının vuku bulmasına sebep olacak mekanizmaya veya süreç ya da uzva, ne de çevreye sahip olduğu manasına geliyorsa bu durumda Tanrının o mutasyonların yapıcısı olduğu söylenebilir. Bu yüzden Darwinistlerin öne çıkardığı tesadüfi olma unsuru, Tanrının evrim sürecini planladığı ve yönettiği fikrini reddetmez. Dolayısıyla Darwinizm, Tanrının, doğal seçilimin elekten geçirdiği tesadüfi genetik mutasyonların sebebi olduğu görüşüne tamamen uygundur. (Dennett ve Plantinga 2011, 6).

Keith Ward da yeni ateistlerin evrim ile teizm arasında resmettiği karşıtlığı reddeden çok sayıda düşünürden biridir. O, canlı varlıkların değişimi ve biçim kazanmasının nasıl gerçekleştiğini izah ederken tasarım ve akıllı tasarımı reddedip her türlü hedef ve gayeyi sonuç kabul eden ateistlerin aksine, Tanrı ve onun varlığına inanç meselesinin tam da evrim hikayesi ve doğal seçilim gibi mekanizmaların sona erdiği anda ortaya çıktığını söylemektedir. Çünkü anılan tüm süreçleri Tanrının tasarladığı ve yönlendirdiğinin söylenebileceği yer işte burasıdır. Onun görüşüne göre evrim teorisi Tanrının varlığıyla uyumsuz olmamasının yanısıra bu sürecin kör olduğunu da reddeder ve bunun yerine akıllı ve hedefi bulunan bir tasarımı gündeme getirir. (Ward 2002, 113, 120-1).

Hulasa, bilimsel kazanımlar ve dinî inançlar arasında çatışma olduğunun herhangi bir kökeni bulunmadığına inanan çok sayıda seçkin düşünür vardır. Değindiğimiz gibi, eğer bir çatışma varsa bu sadece görünüşteki çelişkidir ve asıl çatışma bilim ve natüralizm arasındadır, bilim ve din arasında değil. (Overman 2010, 72). Bu bireyler aynı zamanda bilim ve dinin köken ve yapı itibariyle de bağdaştığını vurgulamaktadır. Bu konuda dinin fikrî yapısına işaret edilebilir. Eğer dinin inkâr edilemez bazı inançlarına bakarsak böyle inançların icabı, kesin bilimsel teoriler ve verilerin dinî inançlarla ahenk ve uyum içinde olduğudur. Örnek vermek gerekirse, Ahd-i Atik ve Cedid'in ve İslam dinindeki rivayet ve düşüncelerin de vurguladığı, insanın Tanrının suretinde yaratıldığı öğretisi hatırlatılabilir. Bu düşünürlerin inancına göre biz insanın Tanrının suretinde yaratıldığı öğretisiyle ilahî bilgi meselesine girmiş oluyoruz. Bir taraftan insan Tanrının suretinde yaratılmıştır, diğer taraftan da Tanrı âlimdir ve tabii ki mutlak bilendir, her şeyi ve her haberi bilir. Biz insanlar da Tanrının suretindeki yaratılışımızın özel şekli sebebiyle evren ve onun varlıkları hakkında, bu cümleden olarak da kendiniz ve Tanrı hakkında pek çok bilgi ve haberi elde edebiliriz. Yine aynı sebeple bir çok durumda iyi ve kötüyü, faydalı ve zararlı olanları da tanıyabiliriz.

4. Alanlar ve Nedenler

Yeni ateizmin alanları ve nedenlerinin ne olduğu hakkında her biri ayrı ayrı araştırılıp analiz edilmesi gereken çok şey söylenmiştir. Yeni ateizm konusunda soru şudur: Bu fikrî akım hangi alanda ve mecrada varlık buldu? Hangi nedenler ve etkenler onun

motivasyonunu sağladı ve yaygınlaşmasına yol açtı? Galiba onun en önemli nedenlerini öncelikle Batılıların dinî-sosyal hareketlerle, özellikle de İslamî uyanış adı verilen durumla yeni karşılaşmasında; ikinci olarak insanın hayatını anlamsızlaştıran ve manevi dinamizmden uzaklaştıran saf maddecilikten genel bir can sıkıntısında, bunun ardından da seçkinler arasında teist görüş ve inançların ortaya çıkmasında; üçüncü olarak da özellikle İslam ülkelerinde el-Kaide gibi bazı dinî grupların aşırılıkçı davranışları, dinsel şiddet ve benzeri durumlarda bulmak mümkündür.

Öyle görünüyor ki çağdaş Batılı kültürde özellikle Amerika'da iki etken hepsinden daha fazla yeni ateizmin şekillenmesinde temel rol oynamış ve bu konuda özel bir önem kazanmıştır. Birincisi evrim teorisinin ister yaratılış[2] teorisinin savunucuları olsun, ister akıllı tasarım[3] teorisinin yanlıları olsun muhafazakâr Hıristiyanlar tarafından reddedilmesidir. Yeni ateistler çoğu Amerikalının evrim teorisine tereddütle baktığını, öte yandan bu doğrultuda bazı okullarda bilim derslerinde akıllı tasarım teorisini müfredata koyduğunu görmekten büyük ıstırap içindedir. Onların varsayımına göre Tanrıya inanç "iyi bilim"i tahsil ve teşvikle bağdaşmamaktadır. Kendilerini bilim, hakikat ve ilerlemenin muhafızı, buna karşılık akıllı tasarım taraftarlarını da mutaassıp, ideolojinin esiri ve hedefleri için güçlenmenin önünde engel görmektedirler. İkinci etken, anlattığımız gibi, dinsel şiddet hayaleti ve onun görünür hale gelmesi de dünyanın çehresini büyük ölçüde değiştiren 11 Eylül 2001'deki olaydır. Yeni ateistler kategorik olarak çağdaş dinsel terörizmin sırf tarihsel bir olay kabul edilmeyeceğini, bilakis bunu, en ünlüsü Haçlı savaşları ve İspanya'da engizisyon mahkemeleri olan insanlık tarihi boyunca sürmüş dinsel şiddetin son örneği görmek gerektiğini vurgulamaktadır. Öyleyse bu ateistlerin inancına göre dünya din olmaksızın kesinlikle çok daha huzurlu bir yer olacaktır. (Stewart 2008, 6).

Kimileri de sekülarizmi bu konuda önemli etken görmekte ve örfileştirme ya da sekülarizasyon teorisinin yapısal olarak iki varsayıma dayandığını vurgulamaktadır: Biri, teizmin gerçekte geçmişten bize ulaşan ve insanın hayatına anlam, hedef, insicam, istikrar kazandırmak için zorunlu olan inançtır. Ama günümüzde insan, hayatta anlam, huzur ve ahengi bulmak için başka kaynakların peşine düşmektedir. İkinci varsayım, din hakkındaki bu sosyal işlevselci görüş mevcut bulundukça hakiki dinî inançlar ortadan kalksa da dinî inançların çeşitli şekillerinin toplumda yerinde kalacak olmasıdır. Ama böyle bir şeyin ebedi olmayacağını, nihayet günün birinde Tanrıya inancın tamamen ortadan kalkacağına şahit olacağımızı bilmek gerekir. (Mohler 2008, 28-30).

Ama birçok araştırmacı, sözkonusu teori, ona ilişkin varsayımlar ve onun yeni ateizmle irtibatı konusunda, sekülarizm teorisinin taraftarlarının beklenti ve umudunun aksine, varsaydıkları şeyin vuku bulmadığına inanmaktadır. Onlar bu meseleyle ilgili olarak Birleşik Devletler toplumunu örnek vermektedir. Araştırmalara göre halkın yüzde 95'ten fazlası Tanrıya inandığını belirtmektedir. Dünyanın diğer bölgelerinde de dinî inançların yaygın olduğuna şahidiz. Ama aynı zamanda dünyadaki çoğu ülkede sekülerleşmenin gerçekleşmediğine de tanık oluyoruz. (Mohler 2008, 34-5).

---

2 Creationists.
3 Intelligent Design.

5. Yeni Ateizm ve Dinci Terörizm

Yeni ateizm dini ve dindarları tenkit etmek için her fırsatı kullanmaktadır. Bu konuda, özellikle dinci terörizm olarak bilinen terörizm meselesinden yararlanmakta ve Müslümanların, bilhassa radikallerin, intihar saldırıları ve bombalamaları Müslüman olmanın gereği gördüklerini iddia etmektedir. Ama Pape gibi araştırmacılar böyle ithamların doğru olmadığını ve gerçeği çarpıttığını göstermektedir. İslamcı radikalizm ile intihar saldırıları arasındaki bağ da farazidir. 1980-2005 arasında gerçekleşmiş intihar bombalamalarını ve teröristlerin mahiyetini inceleyen intihar terörizmi[4] hakkındaki çok önemli Chicago araştırmasına ilişkin rapor ve analizinde böyle bir bağın varlığını reddetmekte ve İslamcı radikalizm ile terörizm arasında bağ olduğuna inancın da Batılı güçlerin, ancak İslam toplumlarında çok yönlü değişimin yaşanmasıyla terörist saldırılardan güvende olunabileceğini düşünmesi bakımından gerçeği çarpıttığını savunmaktadır. Bu nedenle Irak gibi bölgelere ve başka İslam ülkelerine saldırıp oradaki varlıklarını takviye ettiler ve tabii ki terörist tehditleri de arttırdılar. Pape, bu araştırmada ilk kez ve kapsamlı biçimde belirtilen dönem için teröristlerin dünyanın çeşitli bölgelerindeki veri tabanlarının inceleme ve analiz konusu yapıldığını söylemektedir. Buradan anlaşılmıştır ki intihar saldırılarının hemen hemen tamamını belli bir siyasi hedefe sahip olan ve bu hedef de yabancı ülkeleri askeri güçlerini işgal altındaki ülkeden çıkmaya zorlamak ve bağımsızlık ile kendi kaderini tayin hakkını kazanmak olan kişi veya gruplar yapmıştır. Dolayısıyla din bu saldırıların ilk ve doğrudan sebebi olmamıştır. (Pape 2006, 25-38).

Yeni ateizmin din karşıtlığı konusunda ve dinci terörizm ya da aşırılıkla ilgili olarak dindarlara yönelik suçlamalarında hatırlatılabilecek olan şudur ki, eğer aşırılık ve delilsiz taassup mahkûm edilecekse yeni ateistler dinsel aşırılardan çok daha fazla eleştiri ve kınamanın hedefi yapılmalıdır. Çünkü onlar "bilimsel olma" iddiasındadırlar ve bilimsel olmanın gereği de ikna edici karine ve şahitlere dayanmaktır. Bu ateistlerin insafsız din karşıtlığı ve dindarlara husumeti o boyuttadır ki, hatta bazı ateist ve inançsızların bile şiddetli itirazına yol açmıştır. Mesela Paul Kurtz ve Julian Baggini gibi kişiler onların yöntemini fobi yayma ve korkutma kabul etmiş; bu yolun başarısızlığa uğramanın yanısıra, teist ve ateist kesimi aşırılığa sürükleyebilecek tehlikeli bir kutuplaşma ve çatışmaya da sebep olacağını söylemişlerdir. (Cimino ve Smith 2011).

6. Sonuç

Yeni ateizm akımı, yirmibirinci yüzyılın ilk on yılında bazı dinsel aşırılıkçı gupların intihar saldırıları ve terörizmin ardından aslında onlara tepki olarak ortaya çıkmış din karşıtı aşırılıkçı bir akımdır. Bu akım dinci aşırılığın radikalizmiyle aynı hizaya yerleştirmek mümkündür. Bu akım, her biri sırasıyla *Tanrı Yanılgısı*[5], *Büyü Bozumu: Doğal Bir Fenomen Olarak Din*[6], *İnancın Sonu: Din, Terör ve Aklın Geleceği*[7], *Tanrı Büyük Değildir:*

---

[4] Chicago Project on Suicide Terrorism

[5] The God Delusion.

[6] Breaking the Spell: Religion as a Natural Phenomenon.

[7] The End of the Faith: Religion, Terror, and the Future of Reason.

Din Herşeyi Nasıl Zehirliyor[8] kitaplarını yayınlayarak yeni ateizmin simgesine dönüşmüş Richard Dawkins, Daniel Dennett, Sam Harris ve Christopher Hitchens gibi kişilerin adıyla özdeşleşmiştir.

Bu aşırılıkçı akımın, tabii ki asla izah etmeye ve ispatlamaya çalışmadığı birtakım dayanakları vardır. Galiba prensip ve varsayımları ispatlamaya isteksizlik, muhataplarının sadece ilahiyat ve felsefe çevresi değil, halkın geneli olmasından kaynaklanmaktadır. Ama aslında onların genel olarak dinler tarihi ve özelde de İbrahimî dinlerin teolojileri konusundaki bilgi ve vukufiyetinin çok az olduğu söylenebilir. Hulasa yeni ateistler, kendi temellerini kanıtlamaya girişmeksizin natüralist dünya görüşüne dayanarak, üstelik de onun en aşırı ve elimine edici türünü esas alıp evrim teorisi ve doğal seçilim gibi teorilere yaslanarak her şeye, bu cümleden olarak da dine ve dinî inançlara bilimsel ve doğal izah getirmektedir. Onları eleştirenler, felsefi prensipler ve dinler hakkındaki bilgisizliklerini vurgulayarak indirgemeci açıklamalar karşısında insandaki epistemik kuvvetler gibi yeteneklerin varlığına dikkat çekmekte ve yeni ateistlerin en önemli dayanaklarından biri olan natüralizmi hedef almakta, bunun ardından da onların bilim-din çelişkisine dair inancını tenkit etmektedir.

Kaynakça

Austin, Michael W. 2013. “Moral Inquiry”, in Charles Taliaferro et al (eds.), The Routledge Companion to Theism. New York: Routledge.

Brinthaupt, Thomas M. 2008. “Natural Selection”, in William A. Darity (ed.), International Encyclopedia of Social Science, Vol. 5, 2nd edition. Macmillan Reference USA.

Cimino, Richard, and Christopher Smith. 2011. “The New Atheism and the Formation of the Imagined Secularist Community.” Journal of Media and Religion 10: 1.

Clark, Kelly James. 2014. Religion and the Sciences of Origins: Historical and Contemporary Discussions. New York: Palgrave Macmillan.

Dawkins, Richard. 2001. “Religion’s Misguided Missiles,” Guardian, 15 September. Dawkins, Richard. 2007. The God Delusion. London: Black Swan.

Dawkins, Richard. 2008. “Is Science a Religion?” in Louis P. Pojman and Michael Rea (eds.), Philosophy of Religion: an Anthology, 5th ed. Thomson Wadsworth.

Dennett, Daniel and Alvin Plantinga. 2011. Science and Religion: are They Compatible?. New York & Oxford: Oxford university press.

Everitt, Nicholas. 2004. The Non-Existence of God. London and New York: Routledge. Galparsoro, José Ignacio and Alberto Cordero. 2013. “Introduction: Naturalism and Philosophy”, in José Ignacio Galparsoro and Alberto Cordero (eds.), Reflections on Naturalism. Rotterdam: Sense Publishers

Haught, John F. 2006. Is Nature Enough? Meaning and Truth in the Age of Science. Cambridge: Cambridge University Press.

[8] God Is Not Great: How Religion Poison Everything.

Haught, John F. 2008. God and the New Atheism: a Critical Response to Dawkins, Harris, and Hitchens. Kentucky: Westminster John Knox Press.

Haught, John f. 2012. "Christianity and Human Evolution" in J. B. Stump and Alan G. Padgett (eds.), The Blackwell Companion to Science and Christianity. Blackwell Publishing.

Hick, John. 2006. New Frontier of Religion and Science: Religious Experience, Neuroscience,and the Transcendent. New York: Palgrave Macmillan.

McGrath, Alister. 2004. The Twilight of Atheism: the Rise and Fall of Disbelief in the Modern World. New York: Doubleday.

Mohler, R. Albert. 2008. Atheism Remix: a Christian Confronts the New Atheists. Crossway Books.

Nagel, Thomas, 1392, *Zihn ve Keyhan*, çev: Cevad Haydarî, Tehran: Nigah-i Muasır.

Nagel, Thomas. 2012. Mind and Cosmos: Why the Materialist Neo-Darwinian Conception of Nature is Almost Certainly False. Oxford: Oxford University Press.

Overman, Dean L. 2010. A Case For The Existence Of God. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

Pape, Robert, A. 2006. "Dying to Win: the Strategic Logic of Suicide Terrorism." The Australian Army Journal 3: 3.

Peterson, Gregory R. 2010. "Ethics, Out-Group Altruism, and the New Atheism", in Amarnath Amarasingam (ed.), Religion and the New Atheism: a Critical Appraisal. Leiden & Boston: Brill.

Pigliucci, Massimo. 2013. "New Atheism and the Scientistic Turn in the Atheism Movement." Midwest Studies In Philosophy 37: 1.

Plantinga, Alvin. 2010. "The Evolutionary Argument Against Naturalism", in Melville Y. Stewart (ed.), Science and Religion in Dialogue, Vol. 2. Blackwell Publishing.

Plantinga, Alvin. 2011. Where the Conflict Really Lies: Science, Religion, and Naturalism. Oxford: Oxford University Press.

Reitan, Eric. 2009. Is God a Delusion? a Reply to Religion's Cultured Despises. Wiley- Blackwell.

Ruse, Michael. 2008. Evolution and Religion: a Dialogue. Rowman & Littlefield Publishers. Stewart, Robert B. 2008. "Introduction: The Future of Atheism: an Introductory Appraisal", in Robert B. Stewart (ed.), The Future of Atheism: Alister McGrath and Daniel Dennett in Dialogue. Minneapolis: Fortress press.

Sweetman, Brendan. 2010. Religion and Science: an Introduction. New York: continuum.

Ward, Keith. 2002. God, Faith, and the New Millennium: Christian Belief in an Age of Science. Oxford: Oneworld Publications.

Zenk, Thomas. 2013. "New Atheism", in Stephen Bullivant and Mickael Rose (eds.), The Oxford Handbook of Atheism. Oxford: Oxford University Press.